

การพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี
โรงพยาบาลบ้านแพรง อำเภอบ้านแพรง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพร อ่อนเงิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2549

การพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี
โรงพยาบาลบ้านแพรง อำเภอบ้านแพรง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพ อ่อนเงิน

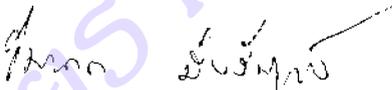
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

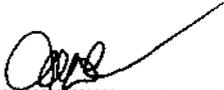
ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

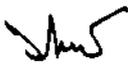
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์เรื่องการพัฒนาการจัดการ
ความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
เสนอโดย นางภาพร อ่อนเงิน เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สำราญ พงษ์โอภาส)
วันที่ 24 เดือน มิถุนายน พ.ศ.2550

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด มั่นสัมฤทธิ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพงษ์ ปนาทกุล)

.....กรรมการ
(ดร.แสน สมนึก)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(นายแพทย์ประสิทธิ์ คงเคารพชรรม)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพงษ์ ปนาคกุล ดร. แสน สมนึก
ชื่อนักศึกษา	ภาพร อ่อนเงิน
สาขา	ยุทธศาสตร์การพัฒนา
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนานี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวีโรงพยาบาลบ้านแพรง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เชื่อมั่นว่าผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถร่วมกันพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวีโรงพยาบาลบ้านแพรงได้ ถ้าได้รับการเสริมพลังอย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงเป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญจากทุกฝ่ายในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนา 2) การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา การกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา 3) การปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการพัฒนา ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสให้ทุกฝ่ายมาร่วมกันเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนตามความเหมาะสม โดยใช้แนวทางการจัดการความเครียดตามสาเหตุของการเกิดความเครียดที่เกิดจากภายในตัวบุคคลด้านร่างกาย ด้านจิตใจและด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นกรอบการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ก่อนการพัฒนา ผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่มารับบริการที่โรงพยาบาลบ้านแพรง ร้อยละ 38.6 มีความเครียดอยู่ในระดับสูงกว่าปกติ ซึ่งมีสาเหตุมาจาก การเจ็บป่วยและความผิดปกติทางด้านร่างกาย นอกไม่หลับ วิตกกังวลเกี่ยวกับการติดเชื้อเอชไอวี กลัวตาย ไม่มีสัมพันธภาพที่ดีกับคนใกล้ชิดและคนรอบข้าง มีความหวาดระแวง ชอบแยกตัวออกจากสังคมอันเนื่องมาจากขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดความตระหนักและมีความเชื่อที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตนที่ถูกต้องกับการติดเชื้อเอชไอวี เกิดความรู้สึกไม่แน่นอนจากอาการที่เปลี่ยนแปลงของตนเอง รวมทั้งขาดการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ และเมื่อเกิดความเครียด ไม่มีการจัดการกับความเครียดที่ดี ด้วยการดื่มสุรา สูบบุหรี่ ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์
2. แนวทางและวิธีการพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวีโรงพยาบาลบ้านแพรง คือ 1) การเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง 2) การฝึกการ

หายใจเพื่อให้จิตใจสงบลดความวิตกกังวลลง 3) การให้คำปรึกษารายบุคคลและการเข้ากลุ่มช่วยเหลือตนเอง โดยมีดัชนีชี้วัดความสำเร็จวิถีการพัฒนา คือ จำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาและจำนวนผู้ป่วยที่สามารถจัดการความเครียดได้

3. เมื่อผ่านกระบวนการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมแล้ว ผู้ติดเชื้อเอชไอวี มีความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์และสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องตามคำแนะนำของแพทย์ สามารถจัดการความเครียดด้านจิตใจด้วยการทำจิตใจให้สงบคลายความวิตกกังวลลง เกิดกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยอมรับตนเองและกล้าเปิดเผยตนเอง สามารถออกนอกบ้านโดยไม่มี ความหวาดระแวง

นอกจากนั้นประสบการณ์จากการวิจัยและพัฒนาได้ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนา ผู้ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบสามารถนำไปใช้ในการพัฒนากลุ่มผู้ป่วยโรคอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

Thesis Title	The Development to Eradicate the Stress of the HIV Patients, Ban Phrack Hospital, Ban Phrack District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province
Thesis Advisor	Ass. Prof. Surapong Panatkul Dr.Sann Somnok
Name	Papron On-ngern
Concentration	Development Strategy
Academic Year	2006

ABSTRACT

This research and development aims to develop the stress eradication of the HIV patients, Ban Phrack Hospital, Ban Phrack District, Phra Nokhon Si Ayutthaya Province. The development was based on the belief that the HIV patients and all others involved would be capable of developing the stress eradication of the HIV patients if they were reinforced appropriately. This is a participatory action research emphasizing major participation from all parties in every step which started with 1) current problems and needs for development, 2) determine for guidelines and methods of development including setting key performance indicators for success, and 3) activity practice for development. These created opportunity for all parties to participate in learning from activity practice in every step appropriately by using the guidelines to eradicate the stress according to the causes of the stress caused within person either body, mind of personal relationship as a research concept.

The findings indicated that.

1. pre-development: 38.6% of the HIV patients receiving services at Ban Phrack Hospital had stress which was rated above normal and caused by ailment and an abnormality of the body, insomnia, HIV infected anxiety, being afraid of death, having no good relationship with intimate persons, being paranoid, isolation due to lack of knowledge, understanding, no realization, incorrect belief about the right behavior and HIV infected, felt uncertainty of themselves from changing condition, including a lack of support in emotion aspect when in stress, no appropriate eradication, not going as told by physicians, instead they drink, and smoke cigarette.

2. guidelines and methods to develop stress eradication of HIV patients, of Ban Phrack Hospital are as follows: 1) provide correct knowledge and understanding, 2) breathing training to reduce anxiety, 3) individual consultation, and 4) group help. The Key Performance indicators for development are the HIV patients attending development activities and the patients who could eradicate the stress.

3. after participating the development process, the HIV patients know and understand AIDS and are able to perform well as suggested by physicians, cope with mind stress by reducing anxiety causing learning process and exchanging experience, help each other, accept himself and are able to expose himself and go out of his house without suspicion.

The experience of the research and development triggered teaming process from development activity practice. The persons in charge can apply the experience to develop other group patients effectively.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพงษ์ ปนาทกุล ดร.แสน สมนึก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ภาสกร เตชะขันหมาก ประธานสาขาอุทศาสตร์การพัฒน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ชมนาด มั่นสัมฤทธิ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาและชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงด้วยความเคารพไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์ประสิทธิ์ คงเคียรพชรรม นายแพทย์ 9 ด้านเวชกรรมสังคม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบ้านแพรง หัวหน้ากลุ่มการพยาบาลและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลบ้านแพรงทุกท่านที่ให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยและรวบรวมข้อมูลการวิจัยและขอขอบคุณผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้สัมภาษณ์และเข้าร่วมประชุมกลุ่มเพื่อร่วมกันพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวีโรงพยาบาลบ้านแพรง นอกจากนี้ขอขอบคุณเด็กหญิงรัชดาภา อ่อนเงินที่คอยห่วงใยและให้กำลังใจตลอดมา นับเป็นสิ่งที่มีความหมาย คณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีทุกท่านที่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้ให้ความรู้ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงขอขอบพระคุณทุกท่านไว้เป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ภาพร อ่อนเงิน

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
คำถามการวิจัย	6
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา.....	8
ค่านิยมศัพท์เฉพาะในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
โรงพยาบาลบ้านแพรง.....	11
โรคเอดส์และผลกระทบของการติดเชื้อเอดส์.....	12
ความเครียดและการจัดการความเครียด.....	18
การส่งเสริมการดูแลตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่มช่วยเหลือตนเอง.....	27
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	32
บทที่ 3 สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการการพัฒนาการจัดการความเครียด ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง อำเภอบ้านแพรง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา.....	47
คำถามการวิจัย.....	47
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	47
วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
ผลการวิจัย.....	53
ปัญหาและความต้องการการพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อ เอชไอวี โรงพยาบาล อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	57
บทที่ 4 แนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาพฤติกรรม การจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง อำเภอบ้าน แพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	61

บทที่ 4 (ต่อ)	หน้า
คำถามการวิจัย.....	61
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	61
วิธีดำเนินการวิจัย.....	62
แนวทางวิธีการพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	64
ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	69
บทที่ 5 การพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาล บ้านแพรง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	74
คำถามการวิจัย.....	74
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	74
วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา.....	74
การพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาล บ้านแพรง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	76
ผลการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวีโรงพยาบาลบ้านแพรง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	85
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาการจัดการความเครียดของ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีโรงพยาบาลบ้านแพรง อำเภอบ้านแพรง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา.....	89
บทที่ 6 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัย	92
สรุปการวิจัย.....	92
อภิปรายผลการวิจัย.....	95
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	97
บรรณานุกรม.....	100
ภาคผนวก.....	104
ภาคผนวก ก.....	105
คำชี้แจงเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิ์.....	106
แบบประเมินวิเคราะห์ความเครียดด้วยตัวเอง.....	108

ภาคผนวก ก (ต่อ)	หน้า
คำถามการวิจัย.....	109
แบบบันทึกข้อมูลพื้นฐาน.....	114
แบบบันทึกการสัมภาษณ์.....	116
แบบวัดความรู้ความเชื่อเรื่องโรคเอดส์.....	117
ภาคผนวก ข.....	119
โครงการการพัฒนาการจัดการความเครียดในผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	120
ภาคผนวก ค.....	124
ภาพการสัมภาษณ์ผู้ติดเชื้อเอชไอวี.....	125
ภาพการประชุมกลุ่มเฉพาะ.....	125
ภาพการอบรมให้ความรู้.....	126
ภาพการฝึกการหายใจ.....	126
ภาคผนวก ง.....	127
แนวทางการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยโรคเอดส์ โรงพยาบาล บ้านแพรง.....	128
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	130

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	ลักษณะทั่วไปของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง	53
ตาราง 2	สรุปสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง.....	59
ตาราง 3	สรุปความต้องการพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวีโรงพยาบาลบ้านแพรง โรงพยาบาลบ้านแพรง จำแนกรายบุคคล.....	60
ตาราง 4	แนวทางวิธีการและกิจกรรมการพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง ที่เกิดจากสาเหตุภายในตนเอง.....	66
ตาราง 5	แนวทางวิธีการและกิจกรรมการพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล.....	68
ตาราง 6	ดัชนีชี้วัดและเป้าหมายความสำเร็จในการพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง ด้านภายในตัวบุคคล.....	70
ตาราง 7	ดัชนีชี้วัดและความสำเร็จในการพัฒนาการจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง ด้านสาเหตุระหว่างบุคคล.....	72
ตาราง 8	ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา การจัดการความเครียดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง ในระดับต่างๆ.....	72
ตาราง 9	การจัดกิจกรรมการพัฒนาและจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง ที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา.....	85
ตาราง 10	ความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลบ้านแพรง.....	87

สารบัญภาพ

ภาพ 1	ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	หน้า 36
-------	---	------------

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี